

Kirjallisuus

- Adriaens, P., Bosman, D., Elst, J. 2010: White Wagtail and Pied Wagtail: a new look. *Dutch Birding* 32(4): 229-250
- Alström, P., Mild, K., Zetterström, B. 2003: Pipits & Wagtails of Europe, Asia and North America. Published by Christopher Helm. London.
- Blomdahl, A., Breife, B., Holmström, N. 2003: Flight Identification of European Seabirds. Published by Christopher Helm. London.
- Chandler, R. 2009: Shorebirds of the Northern Hemisphere. Published by Christopher Helm. London.
- Duivendijk, N. V. 2011: Advanced Bird ID Handbook The Western Palearctic. New Holland Publishers, London.
- Forsman, D. 1999: The Raptors of Europe and The Middle East – A Handbook of Field Identification. T & A. D. Poyser, London.
- Garner, M. 2014: Challenge Series Autumn. *Birding Frontiers*.
- Gibbins, C., Small, B. J., Sweeney, J. 2010: Identification of Caspian Gull, Part 1: typical birds. *British Birds* 103(3): 142–183.

- Gibbins, C., Neubauer, G., Small, B. J. 2011: Identification of Caspian Gull, Part 2: phenotypic variability and the field characteristics of hybrids. *British Birds* 104(12): 702–742.
- Haas, F. 2008 Hybrid zones and speciation – insights from the European crow hybrid zone. Doctoral thesis, Lund University.
- Huhtinen, H., Lindroos, R., Rainio, K., Alho, P. 2008: ARK tiedottaa – miksi lyhytnokkahanhi *Anser brachyrhynchus* on edelleen tarkastettavien lajien listalla? *Ukuli* 39(1): 19–28.
- Kontiokorpi, J. 2014: Tuhannet kihut tulivat Suomeen. *Linnut* 49(4): 4–8.
- Kryukov A.P., Blinov V.N. 1994: Hybrid zone of Hooded and Carrion Crows in Siberia. *J. Ornithol.*, 135: 47.
- Lehikoinen, A., Lampila, P. 2012: Mustapäätasku pilkottiin – mistä uudet lajit tunnistaat? *Linnut* 42(1): 41–45.
- Lehikoinen, E., Gustafsson, E., Aalto, T., Alho, P., Laine, J., Klemola, H., Normaja, J., Numminen, T., Rainio, K. 2003: Varsinais-Suomen linnut. Turun lintutieteellinen yhdistys ry., Turku. 416s.
- Lehikoinen, P., Väisänen, R. & Lehikoinen, A. 2014: Aroharmaalokki –

- mission impossible? *Linnut* 49(3): 18–25.
- Meise W. 1928: Die Verbreitung der Aaskrähe (Formenkreis *Corvus corone* L.). *J. Ornithol.* 76: 1–204.
- Olsen, K. M., Larsson, H. 1997: A Guide to the Skuas and Jaegers of the World. Pica Press. East Sussex.
- Olsen, K.M., Larsson, H. 2004: Gulls of Europe, Asia and North America. Second Edition. Published by Christopher Helm. London.
- Salminen, A. 1983: Suomen sorsalinnut. *Lintutieto*, Helsinki.
- Svensson, L. 1997: Euroopan varpuslinnut: sukupuolen ja iänmääritys. *Lintutieto*, Jyväskylä.
- Urquhart, E. 2002: Stonechats. – Christopher Helm Ltd., London.
- Vinicombe, K., Harris, A., Tucker, L. 2014: The Helm Guide to Bird Identification. An In-Depth Look at Confusion species. Bloomsbury, London.
- Väisänen, R., Huhtinen, H., Lampila, P., Lehikoinen, A., Lehikoinen, P., Normaja, J., Velmala W. 2015: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2014 harvinaisuushavainnot. *Linnut-vuosikirja* 2014: 78-93.

© Juho Könönen

Sinut tiedetään monipuoliseksi harrastajaksi, ainakin rengastus, bongaus, yhdistystoiminta ja aluerariteettikomitea tulevat mieleen. Mikä itsellesi on tärkeintä?

Vaikka lintuharrastus on minulle kaikissa muodoissaan rentouttavaa ja nautinnollista, kaiken lähtökohta ja itselleni tärkein osa-alue on monipuolinen spontaani perusretkeily hyvillä paikoilla, myös ulkomailla. Erityisesti nautin pidemmistä saari- ja lintuasemapätkistä hyvällä porukalla retkeillen. Tähän sisältyy toki myös rengastus, jota olen harrastanut heti siitä asti kun se iän puolesta oli mahdollista vuonna 2007. Tämän lisäksi haluan pyrkiä jatkuvasti kehittämään itseäni lintuharrastajana kokeilemalla uusia asioita ja opiskelemalla määritystietoutta niin maastossa kuin erilaisista artikkeleista ja kuvistakin. Bongaus ja erilaiset pinnakisat ovat toki myös hauska ja tärkeä osa harrastustani, mutta lähinnä leikkimielisenä sivujuonteena. En halua antaa harrastusprofiilini rakentua pelkästään näiden osa-alueiden varaan. Ulkomailla pyrin retkeilemään niin paljon kuin mahdollista ja haluan laajentaa retkeilyreviiriäni koko ajan kauemmas. Tänä keväänä olen lähdeksä 10 päiväksi Baikalilla sijaitsevalle rengastusasemalle katselemaan idän ihmeitä hieman lähempää.

Miltä TLY näyttää nuoren harrastajan silmin? Risuja, ruusuja, parannettavaa?

Olen asunut vuodesta 2010 asti Helsingissä mutta TLY:llä on tietenkin aina paikka sydämessäni; olenhan merkittävimmät harrastukselliset kehitysvaiheeni tämän yhdistyksen huomassa läpi käynyt ja myös istunut mm. yhdistyksen hallituksessa. Eräs asia, joka oman harrastukseni alkua ajoilta jäi hieman kaivelemaan, on tuolloinen yhdistysveroisen nuorisotoiminnan puute. Tässä on toki kyse vain sattumasta, koska aloittelin harrastustani juuri sellaisessa välissä, kun entinen nuorisosaasto oli ehtinyt kasvaa aikuisiksi ja muodostaa oman, kiinteän retkiporukansa, joka nuoren aloittavan harrastajan silmin ei ollut järin helposti lähestyttävä. Kyllähän meitä muutama samanikäinen aloittelija tuolloin oli, ja retkeilimme jonkin verran keskenämme, mutta verrattuna esimerkiksi Tringan 2000-luvun loppupuolen menestyksekkääseen nuorisotoimintaan, jossa hieman vanhemmat ja kokeneemmat mutta kuitenkin edelleen nuorisosaostoikäiset harrastajat vetivät aktiivisesti retkiä ja muuta toimintaa yhdistyksen tukemana, oli meidän toimintamme varsin vaatimatonta ja kysyi meiltä jo nuorina huomattavaa oma-aloitteisuutta. Tällä hetkellä tilanne on melko hyvä, sillä nuoria lintuharrastajia on jonkin verran ja tällä porukalla järjestetään aktiivisesti toimintaa yhteistyössä myös muiden yhdistysten nuorten kanssa. Kohta saattaa

Henkilökuvassa Markus Lampinen

TURKKA KULMALA JA MARKUS LAMPINEN

Ukuli on haastatellut viime vuosina useita aktiivisia yhdistyksen jäseniä, joiden kautta olemme halunneet valottaa lintuharrastuksen monia puolia ja esitellä erilaisia harrastajatyyppejä. Tällä kertaa vuorossa on Markus Lampinen, nyttemmin helsinkiläistynyt yhdistyksen nuoren polven voimahahmo ja monella tapaa erittäin aktiivinen harrastaja. Jutun kysymykset esitti Turkka Kulmala, Markus Lampinen muotoili itse vastauksensa.

Koska ja miten aloitit lintuharrastuksen?

Heti alkuun kysymys, johon en osaa antaa aivan tarkkaa vastausta. Mitään yksittäistä hetkeä on vaikea määritellä harrastuksen alkamisajaksi. Arvioisin, että tähän pisteeseen on päädytty, monien asioiden summana varhaislapsuuden spontaaneista ja sykähdyttävistä tavallisten lintujen, kuten kuovin ja keltävästäräkin ensikohtaamisista sekä ensimmäisen lahjaksi saadun lintukirjan ulkoa opettelusta varhaisen teini-ään syvällisempään perehtymiseen ja retkeilyaddiktioon

muodostumiseen erilaisten hienojen elämysten ja oivallusten seurauksena. Haviksia aloin kirjata vuonna 1996, 7-vuotiaana, ja TLY:hyn liityin muistaakseni vuonna 2001. Vanhempani ovat aina tukeneet harrastustani niin rahallisesti kuin ajallisestikin erityisesti siihen asti, kun paikallisyhdistykseen liittymisen jälkeen myös muita retkikavereita alkoi löytyä. Nykyään käytän varmasti noin 95 prosenttia vapaa-ajastani jollain tavalla lintuihin ja lintuharrastukseen liittyvään toimintaan, joten harrastus ei välttämättä enää sanana anna tälle oikeutta.

kuitenkin olla edessä taas tilanne, jossa varsinainen nuorisajaosto on enää yhdessä retkeilevä kaveriporukka ja uusien nuorten on vaikea päästä harrastukseen sisälle. Tässä kohtaa yhdistyksen tulisikin ottaa aktiivinen rooli uusien nuorten ja sopivien vetäjien etsimisessä sekä toiminnan alulle panemisessa. Tärkeintä on saada nuorisajaostotoiminta kunnolla alulle, sillä tämän jälkeen toiminta on hyvinkin pitkälti itseohjautuvaa, kun samanhenkiset nuoret voivat vastuullisten vanhempien nuorten kanssa organisoida toimintaa keskenään. Toki sain itse kaikesta huolimatta TLY:ssä loistavat eväät harrastukseen sekä paljon ystäviä ja hienoja elämyksiä, joiden merkitystä nykytilanteeseen päätyemisessä ei voi väheksyä.

Määrittäminen on sinulle selvästikin tärkeää, ARK:n jäseneksi ei oteta arvalla. Kertoisitko kehityksestäsi määrittäjänä, mikä siinä kiehtoo, mistä on oppinut eniten, onko jokin osa-alue muita kiinnostavampi?

Itselleni lintujen määrittäminen on harrastuksen ydintietoutta, jota ei koskaan voi omaksua liikaa eikä siinä voi koskaan tulla täydelliseksi. Mitä syvemmälle määrittämisen saloihin perehtyy, sitä useammin alkaa tiedostaa, kuinka rajalliset omat tiedot tosiasiaa ovatkaan. Joskus tulee tunne, että tietyn lajin tuntomerkkien muuntelun tuntee täydellisesti, mutta aina jossain vaiheessa odottaa paluu maan pinnalle käsityksen entisestään laajentumiseen. Määrittämisen opiskelun voi mielestäni jakaa kahteen toisiaan tukevaan kategoriaan: maastossa tapahtuvaan ja lukemalla sekä kuvia katselemalla omaksuvaan. Olosuhteiden vaikutus tilanteeseen on niin merkittävä, että kirjoista ja kuvista omaksuttua tietoutta on myös käytännössä opeteltava soveltamaan ajoittain haastavissa maasto-olosuhteissa. Tämän vuoksi pelkkä pönttämisen ei riitä, vaan retkeily ja lintujen katsominen ajatuksella on myös olennainen osa määrittämisen kehittymistä. Itse osallistun myös intohimoisesti erilaisiin määrittämiskilpailuihin, joissa on pikkuhiljaa alkanut menestystäkin sadella. Nämä ovat mielestäni erityisen hyviä siksi, koska ne pakottavat usein tarkastelemaan lintuja eri kulmista ja arvioimaan niistä piirteitä, joihin ei muuten välttämättä osaisi kiinnittää lainkaan huomiota. Loppujen lopuksi pyrin säilyttämään määrittämisen tietynlaisen nöyryyden ja pitämään jalat maan pinnalla, koska uskon ettei liian ylimielisellä asenteella pysty raapaisemaan kuin pelkkää pintaa.

Muuta mitä haluaisit sanoa?

ARK:n sihteerin ominaisuudessa haluaisin rohkaista ihmisiä kirjoittamaan lomakkeita ilman ennakkoluuloja ankarasta tuomioistuimen lailla toimivasta hylkäyskomis-

Markuksen viisi vinkkiä määrittämisen kehittämiseen

1) Älä kavahda haasteita. Vaikeat lajit ovat olleet kaikille joskus vaikeita, ja mahdollomat eivät ole mahdollisia kenellekään. Ilman yritystä ja mahdollista erehdystä jäävät kuitenkin varmasti ilman oppia.

2) Käytä aikaa lintujen katsomiseen maastossa. Tavallisiakin lintuja on välillä hyvä tutkia ajatuksella. Harvinaisuuksienkin löytäminen helpottuu, kun tavalliset lajit ovat habitusta, liikkumistapaa ja pienimpiäkin äännähdyksiä myöten betonissa.

3) Pyri aina perustelemaan itsellesi linnun identiteettiä eksakteilla tuntomerkkeillä. Pelkät fiilispohjaiset määrittämykset toimivat usein hyvänä tukena varsinaisten tuntomerkkien analysoinnille, mutta pelkästään fiilikseen perustuvilla määrittämyksillä on suurempi riski mennä metsään. Monissa tapauksissa määrittämättä jättäminen on ainoa oikea vaihtoehto.

4) Keskustele määrittämisen muiden kanssa. Pelkästään oman päänsä sisällä pyöriteltynä näkemykset tietystä linnusta ja tilanteesta saattavat jäädä hyvinkin pintapuoliksi, kun keskustelu saattaisi tuoda mukaan aivan uusia näkökulmia. Neuvon kysymistä kokeneemmilta ei myöskään tule arastella, tosin siihenkään ei kannata aivan sokeasti luottaa.

5) Käytä opiskellessasi useita lähteitä. Hyvien lintukirjojen ja -lehtien lisäksi kannattaa tietoa etsiä myös internetin ihmeellisestä maailmasta, mistä saatuaan tietoon tulee tuki aina suhtautua tietyllä varauksella. Pelkät Lintuoppaan piirroskuvat teksteineen antavat hyvän perustan, mutta tuntomerkkien etsiminen myös kuvista tuo opiskeluun aina uusia ulottuvuuksia.

teasta, joka vaatii aina kielellisesti moitteettoman ja täydellisen tuntomerkkiselostuksen havainnosta. Tärkeintä lomakkeen täyttämässä on rehellisyys siitä, mitä maastossa on oikeasti nähty. Tämän voi tarvittaessa ilmaista vaikka ranskalaisin viivoin, jos on luonteeltaan lyhytsanaisempaa sorttia. Jos lomaketta täyttäessään onkin vaikea keksiä lajinmäärittämiselle perusteita, saattaa olla aiheellista pohtia koko havainnon statusta uudestaan. Nykyäänhän lomakkeissa on myös mahdollisuus ilmoittaa havainto tutkintapyyntönä, jota ei ”hylläytyessä” julkaista hylätyjen luettelossa. Komitean tarkoituksena on tuottaa julkaistavaksi mahdollisimman laadukasta dataa, ei kiusata ihmisiä hylkäämällä surutta havaintoja.

Loppuksi kehottaisin kaikkia TLY:n jäseniä ottamaan tästä upeasta harrastuksesta kaiken irti ja kunnioittamaan toisiaan erilaisine harrastustapoineen. Turha nokittelu ja riitely ei edistä kenenkään asiaa, ja meille kaikille on oma paikkamme tässä harrastuksessa. Vaikka tätä varsin vakavissaan välillä tehdäänkin, pieni pilke on syytä säilyttää silmäkulmassa, jotta pysyy hyvä flow päällä.

Suojelullisesti tärkeiden lintulajien esiintyminen Kemiönsaaren Taalintehtaalla

TEKSTI JA KUVAT:
PANU KUNTTU

Johdanto

Taalintehtaan kylä sijaitsee Kemiönsaaren eteläosassa, joka on osa lounaisrannikkoamme sivuavaa hemiboreaalista vyöhykettä. Alue lukeutuu Varsinais-Suomen eliömaakuntaan. Taalintehtaan sijaitsee sisäsaaristoon kuuluvan Kemiönsaaren pääsaaren ja välisaaristovyöhykkeen rajalla (Stjernberg ym. 1974). Kylä alkoi muodostua ja kasvaa, kun paikalle perustettiin rautaruukki vuonna 1686 (Svedlin 1936). Taalintehtaalla on nykyisin 1500 ympärivuotista asukasta, ja kylä muodostuu sekä kerrosettä pientaloalueista ja niiden välissä olevista viheralueista. Kylä rajautuu joka suunnassa luonnonympäristöihin: mereen, saariin, metsään ja järviin. Suurin osa Taalintehtaan alueesta on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (AIRIX 2013).

Taalintehtaan on luonnonolosuhteiltaan monipuolinen alue. Kylä rajautuu yhdeltä reunaltaan kokonaan mereen ja kylän edustan saariin, kylän ympärillä on kolme järveä, järvillä on soistuneita lahtia ja kylän korkokuvaa hallitsevat monet kalliomäet, joista korkeimmat nousevat noin 50 metriin merenpinnasta. Kylällä on kallioketoja ja pitkän asutuksen muokkaa kulttuurimaisemaa, lehtipuuvaltaista rantalehtoa, lehtoa jalopuineen, karuja kalliomänniköitä ja tuoreen kankaan kuusikoita. Arvokkaasta ja monimuotoisesta luonnosta huolimatta luonnonsuojelualueita Taalintehtaalla ei kuitenkaan ole.

Faunatic Oy:n laatimassa luontoselvityksessä Taalintehtaan alue todettiin kokonaisuutena luontoarvoiltaan varsin monipuoliseksi ja rikkaaksi. Luontoarvoiltaan merkittäviä luontotyyppi- ja elinympäristökuvia rajattiin yhteensä 93, kuten metsälakikohteita, luonnonsuojelulain mukaisia luontotyyppiä ja muita arvokkaita elinympäristöjä, kuten esimerkiksi lahoppuustoisia tai vanhoja metsiä, perinnebiotooppeja ja metsälain piiriin kuulumattomia soita. Selvityksessä rajatuilta kohteilta löydettiin yhteensä 55 uhanalaisen luontotyyppin merkittävää esiintymää (Ahola 2011).

Vuosina 2012–13 Kemiönsaaren kunta tilasi konsulttiryitys AIRIX Ympäristö Oy:ltä Taalintehtaalle uuden osayleiskaavan (AIRIX 2013). Kaavan laadintaa varten tehtiin kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitykset, mutta linnustoselvitystä ei toteutettu kirjoittajan vaa-

timuksista huolimatta. Tämä pesimälinnustokatsaus noudattaa samaa aluetta kuin osayleiskaavan laadintaa-alue (kuva 1). Alueeseen sisältyvät Taalintehtaan kylän keskusta lisäksi muun muassa Sabbelsin, Hasselbackenin, Tordalenin, Slätsin, Dalenin asuinalueet sekä Lysholmenin, Byholmenin ja Högholmenin saaret. Tarkastelun alueen pinta-ala on 797 hehtaaria, josta 73 % on maata (AIRIX 2013). Mukaan on otettu kokonaisuudessaan järvet Stora Masugnsträsket ja Dragsfjärden, joiden rantoihin osayleiskaava rajautuu. Järvilinnustoa saattaa kuitenkin pesiä näillä rannoilla, joten maankäytön suunnittelun kannalta on olennaista tietää koko järven pesimälajisto tarkempien pesäpaikkatietojen puuttuessa.

Laadin tämän havaintoyhteenvedon kertomaan Taalintehtaan suojelullisesti arvokkaan pesimälinnuston piirteistä. Tämä yhteenvedo ei kuitenkaan korvaa systemaattista koko alueen kattavaa pesimälinnuston maastokartoitusta, sillä tämä aineisto on heterogeeninen ja perustuu pääasiassa monien vuosien ajalta kertyneisiin hajahavaintoihin. Vain Lilla Masugnsträsketin, Stora Masugnsträsketin ja Dragsfjärdenin vesi- ja rantalinnusto on kartoitettu systemaattisesti ja vakioiduin menetelmin, Helsingin yliopiston ohjeiden mukaisesti (Koskimies ja Väisänen 1988).

Kuva 1. Tarkastelun alue Taalintehtaalla.